

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Békés Attila

Cím:

A jutadombi napsütés

Kulturpark; modern kórház az egykori gödörlakások helyén

Esti Hírlap,

(Hely)

1960. dec. 25.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

725.091

Idő

1960

Személy

Helyszám

Újsághír: Megkezdtek a jutatelepi domb rendezése után a terület fásítását. Fehér akácot, feketeenyőt s nyárfákat ültetnek el.

Harminc évvel ezelőtt erről a helyről indult el a mezítlábasok serege, a „pesterzsébeti városháza” elé. Kódós, latyakos idő volt, a homokbuckák gödörlakásaiból emberek százai bújtak elő, tekintetük vad volt, ruhájuk alig, cipő egyáltalán nem volt rajtuk. Végimentek a kis erzsébeti utcácskákon, némán megálltak a sárga városháza előtt. A félelem és a nyomorúság hajtotta őket: A Török Flóris utcai inségkonyhán már *ingyenlevest sem kaptak*.

Szótlanul álltak a nagy sárga ház előtt, de az is néma maradt. A hatalom ajtóí, ablakai és a nyomor emberei néztek egymással konok farkasszemet, s ha lehetett volna: a tekintet erejétől összemorzsolódott volna az építmény. Aztán az emberek szétszéledtek és visszatáncorogtak a gödörlakásokba. Este kivittek nekik néhány kondér levest.

Ebben az időben a Magyar Hírlap riportere kint járt a jutatelepi dombok nyomortanyáin. Megdöbbenő riportban számolt be arról, amit látott. „Ahogy elhagyja az ember a Jutagyrát, egyszerre borzalmas kép állítja meg: a nyomorvárosnak a képe. A hepehupás homokdombvidék emberei a földre építkeztek. Gödörlakásokban laknak és a házak magassága a föld színétől talán még fél méterre sem lehet.”

Ahogy ment, az egyik gödörből gyermek ugrott elő, egy szál ingben, cipő nélkül talpalt át a havon az egyetlen kúthoz. A gödrökben 8–12 tagú család lakott füstben, bűzben. A bűtör katonaláda. A földön feküdtek, zsákokkal takaróztak. A temetőnél köldültek. Az egyik gyermekre, aki gödröt vájt, rászakadt a homok, erről azt mondták a kisebbek: *Férő két megette a homok*. A nyomorváros „leggazdagabb embere” a fuvaros volt, aki emberfeletti erővel vájta ki úgy a gödröt, hogy lovával együtt beleférhessen. Kenyere mindig megvolt: *a betegeket hordta*. Meghalt egy gyermek: *új fuvar*.

Itt véget ért a harminc évvel ezelőtti riport. Folytassuk 1960 karácsonya előtt.

Ahogy elhagyom a Jutagyrát, megállít a táj változott képe. Homokdomb nincs a táj egyenletesen sima. A nyirkos facsemetéken fénylik a téli napsugár. Távolabbi gyárkémények. *Lüktet az élet elsüllyedt, a gödörváros*.

Ugy kezdődött, hogy a gödörket mélyebbre ásták: *marokológépek emelték a homokot, teherkocsikba pottyantották és elkocsikázták* Lágymányosra, Angyalföldre, Csepelre, Erzsébetre; *magas, tágas lakások falára került a gödörlakások homokja*. Aztán, amikor kifogyott, földgyengető gépek simították laposra a buckákat. Terjeszkedett a *Zsirgyár*, nőttek az üres ládapiramisok — a homokon, ahol valaha, a mezítlábasok serege éhezett.

Járom a vidéket.

Egy gyerek ugrik ki a kerítés ajtaján, *piros sapka a fején, kék melegítőben, piros cipőben fut előttem és utána nézek*. A sarkon, ahol eltűnik,

közút áll. Egy asszony panaszt hallgatok, aki úgy véli, hogy valami hivatalos ember lehetek: *„Nézze, oda öntik a salakot a csemeték mellé, pedig milyen szépen kiültették, meg rendezték a tájat. De biztsten én megfogom az illető sarkát, ha meglátom.”*

Zsírláda-piramis aljában munkásoktól kérdezem: — Tudják, mi volt itt azelőtt?

A fiatalok azt válaszolják, hogy *nem*. Egy idősebb, cigarettára gyújt, kifújja a füstöt, utána néz és csendesen mondja: *Olyan volt, mint a Valéria, még annál is rondább*.

Olyan volt, és milyen lesz?

A nyomorváros helyén *új gyárak, házak, üzletek, szórakozóhelyek, orvosi rendelők épültek*. A megmaradt síkságon *kultúrpark lesz*. Ez a vidék a tüdővész fő fészke volt — most egyenletesen csökken a grafikon. Százágas tbc gyermekkorház működik a környéken, s már jelölik itt az *ötszázágas modern kórház alapjait*.

Szokássá vált, hogy az új településeken a szertefoszlott múlt darabjaiból néhányat kiállítanak. Egy kép a mezítlábasok nyomortáboráról majdan mementó lehetne a kultúrparkban vagy az új kórház halljában.

Békés Attila